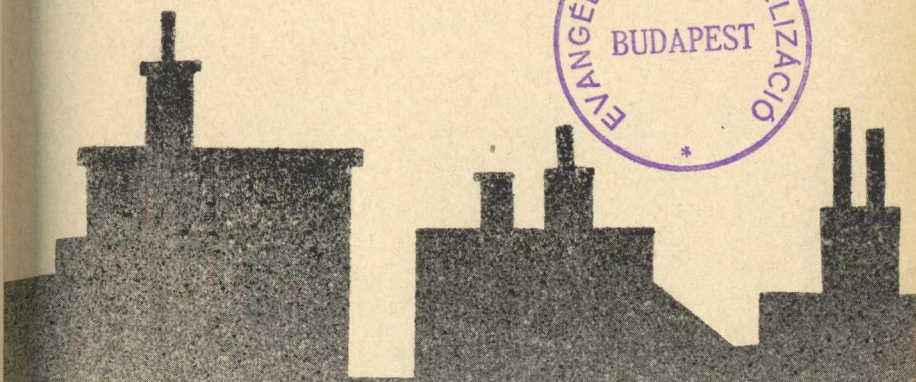

5
F A R K A S   Z O L T Á N

Vargaböjtű

FARKAS ZOLTÁN :
VARGABÖTŰ

A borítólapot rajzolta :
FEKETE GÉZA.

Felelős kiadó : Farkas Zoltán.

Garab József könyvnyomdája, Cegléd.

„... azoknak, akik Istent szeretik,
minden javokra van...”

Róma 8:28.

I.

Béla sokáig ácsorgott a konzum ajtaja előtt. Nekidőlt a vaskorlátnak s bámulta a ki-be rajzó tömeget. „Vételezési“ nap volt. Szatyorban, hátizsákban, hátikosárban cipelte haza az asszony- és gyereknép a járandóságot. Fizetésük kétharmadrészét így kapták, természetben. Ez legalább a családnak jutott. A többinek úgy is bizonytalan volt a sorsa. Többet látott belőle a korcsmáros, mint a sovány, görnyedt asszony és a sok sápadt, rongyos, maszatos gyermek.

A nyirkos, hirtelen-hűvös szeptemberi délelőtt majdnem november arcát mutatta. S Béla mindig is eleven tükörképe volt az időjárásnak. Reménytelen, szürke, sáros, piszkos volt előtte minden. Mint szemben a vedlő vakulatú fal, mint a latyakká taposott sár, mint a sok kopott ruha és nyomormarta, fásult arc. Alig egy hónapja dobta őket a telepre a nyomorú-

ságuk, de szemét, szívét, idegeit már úgy be-
lepte ez a szürke reménytelenség, mint körös-
körül a házakat az évtizedes szénpor és füst.
Pedig eleinte még élvezte is a zúgó-zakatoló
világ újdonságait. Még mindig nyakig volt
abban az álmovilágban, amelyben 16 éves ko-
ráig élt a kis felvidéki városkában. A valóság
csak most zuhant rá, alig egy hete. Éjjel arra
ébredt, hogy édesanyja sír és félhangon vitat-
kozik az apjával. Harcolt gyerekeiért, mint
mindíg. Reggel aztán tudomására hozta az apja,
hogy beiratkozás nem lesz. Nincs miből.

— Eleget költöttünk rád. Most már eredj,
keress magadnak kenyeret!

Úgy szédelgett apja szavai után, mint akit
legmélyebb álmából vernek fel hirtelen. Erre
nem is gondolt eddig. Hogy vége lehet a szép
diákéletnek, tanulásnak, drukkolásnak, drága
pajtáskodásnak, vidám, felhőtlen kacagások-
nak, mindennek! Be kell vonulnia a kenyér-
frontra.

Eltartott vagy három napig, amíg egészen
tudatára ébredt a valóságnak, míg szembe-

nézett és leszámolt vele. Álmaid nem adta fel. Tanulni fog tovább. Magánúton. Esténként. Napközben meg valami irodában dolgozik. Biztosan kap valami irodai munkát, hisz hat gimnáziumot végzett. S mondják, hogy itt még főtisztviselő is van, akinek nincs többje hat eleminél.

Gyerünk csak! Három nappal ezelőtt felkerekedett és nekivágott a telepnek, hogy „irodai munkát“ szerezzen magának. Olyan bátran, mint Botond Bizánc kapujának. Csak az ő kapuja nem nyílt olyan könnyen. Az üzemigazgatók, vezető főmérnökök csak mosolyogtak rajta. Angyali naivságú gyerek. De nem volt annyi szív bennük, hogy megmondják neki a valóságot. Csak küldözgették ide-oda. Próbálja itt, próbálja ott. De bizony, hiába próbálta akárhol. Igaz, zörgető szavainak Botond-buzogánya is mindig erőtlenebb, bátortalanabb lett. Alig mert már bemenni valahová s alig merte kinyitni a száját. Pedig nincs rosszabb ajánlólevél, mint a gyámoltalan fellépés, meg a kásaszáj. De hiába, kipárolgott belőle minden bátor-

ság és lendület. Most is itt toporog már egy órája a konzum előtt. „Bemenjek? Ne menjek?” — veti fel magában a nagy kérdést már talán századszor. De a döntés Rubikonján még mindig nem tudott átgázolni. De visszafordulni se. Valaki annyira ajánlotta, hogy itt próbálja meg. Nemrég vezették be ezt az ú. n. „kommenciós rendszert” s ezzel nagyon felszapordott az írásbeli munka. Hátha!

Ebben a tehetetlenné nyomorító novembere szürkeségben talán sohasem jut el a döntésig, ha nem jön segítségére az ég egy kiadósan csurgó esővel és be nem kergeti a konzum épületébe. Hatalmas terembe jutott. Köröskörül a fal mellett polcok. Földtől a mennyezetig, telezsúfolva fűszerárúval. Előttük U alakban kiszolgáló pult, amelynek külső szélén még mintegy fél méter magas fonott drótrács is feszül, hogy az áruk világát teljesen elkülönítse az U gyormában hullámozó, zsidongó, itt-ott csoportokban tülekedő sokaságtól. A pulton belül, egymástól szabályos távolságra dolgozik a kiszolgáló személyzet. Mindegyik előtt kisebb-

nagyobb emberraj tapad a drótrácshoz s nem a legbárányabb türelemmel várja, mikor kerül sor az ő „könyvére“. A kommenciós könyvet ugyanis mindenki beadja előző nap, sorszámot kap rája és csak másnap megy el az árúért, mert először az irodán „kiírják“ a járandóságot. Ebben a „kiírásban“ reménykedik Béla. Sok munkával jár, hátha jut belőle neki is.

Körülnézelődik s itt baloldalt elől meglátja a felírást egy ajtó felett: Iroda. Ide kéne bemenni. De hogyan? A pult köröskörül zárt. De nem. Ott a középtájon az üveges pénztárkeret mellett kettészakad, csak valami csapótető köti össze. Ott a bejárás. Épp most emelte fel és ment be rajta egy borotvált képű, szigorú, angolos arcú úr. Tán éppen a főnök? Odabátorodik a csapótető mellett foglalatoskodó kissasszonyhoz s mondja neki, hogy a főnök úrral szeretne beszélni. Az felnyitja előtte a csapótetőt és az iroda felé int:

— Azt hiszem, bent van.

Na, megy ez, mint a karikacsapás, — bátorodik neki Béla. Benyit az irodaajtón. Csupa

nő görnyed a kommenciós könyvhalmozok fölé. Férfi egy se. Itt tehát nincs főnök. De jobbra a terem végét üvegfal zárja el. Amögött lát három íróasztalt. Egymással szemben két férfi, oldalvást mellettük, egy nő. Ez lesz a főnök szentélye. Odatart, kopog, belép, köszön s aztán megáll zavartan, mert nem tudja, melyikhez forduljon a két férfi közül. Ehhez itt mindjárt, az előbb látott szigorúhoz, vagy ott szemben a tokás, pocakos nagyfejűhöz? Nincs nagy választék, mert a pocakos hangos tárgyalást folytat egy őszfejű úrral, ide se figyel. Az angol azonban egy nagy könyv fölé hajoltan számol komor buzgósággal. Béla kivár egy jókora számoszlopot, kétszeri összeadással, keresztstimmeltetéssel, aztán elég folyékonyan dadogja el mondókáját:

— Alázatos szolgája. Kérem szépen, valami irodai munkát szeretnék. Hat gimnáziumot végeztem . . .

A szigorú egy szót se válaszol, csak ceruzája hegyével elmetszi és a pocakos felé ír-

nyítja a dadogást. S már vissza is bújik számoszlopaiba.

Ebben a pillanatban a pocakos is idefigyel és rászól Bélára:

— Mi az?

A beszélgetés megszakad és a hirtelen támadt csöndben három szempár mered rája. Béla úgy érzi magát, mint éjjel a nyulacska a hirtelen felbukkanó autoreflektor fénykörében. Kiesik az öntudat kormányja, hirtelen hőség és verejték lepi el, dadogása pedig alig érthető motyogásba fullad:

— Munk . . . irod . . . hat gimn . . .

— Mindjárt, — veti oda a főnök és folytatja a beszélgetést az őszfejével.

Béla helyberögződve vár, izzad, nézelődik. Irgalmatlan lealázó az ilyen íróasztal előtti álldogálás. Szinte párolog a szobában a hatalmi gőg az asztal mellett ülőkből. Közömbös nyugalomuk, nemtörődömségük mintha másik világba rekesztené az álldogálót. Ők bent vannak, birtokolnak, fontosak, összetartoznak. Ha akarják, kegyeskednek észrevenni trónusuk

zsámolyánál megjelent halandót, ha nem, álldogálhat, mint az alamizsnára váró koldus. Ezért nem szereti a magyar ember, de különösen a szegény ember a hivataloknak még csak a táját sem. Durva, gőgös bakkancsokkal taposnak ott bele a magyar ember ősi egyenlőségi érzéseibe. Ott egyszerre alattvalóvá, jobbággyá, rabszolgává alacsonyítják.

Lehet, hogy az asztalok mellett ülők nem is tudnak erről. De vannak, akik nagyon is jól tudják és kéjelegve élvezik íróasztal-trónusuk hatalmi mámorát. S ezek rendszerint a legkisebb egyedei a gőgös iroda-világnak.

Három nap óta már vagy tizedszer, huszadszor álldogált Béla ilyen semmivé törpülő alázatban íróasztalok körül. Két érzés viaskodott benne. Az egyikkel gyűlölte a pöffeszkedő íróasztalok külön világát. A másikkal kíváncszott, sóvárgott utána. Milyen jó lenne már bévül lenni! Ott ülni asztala mellett és közömbös némaság Eiffel-tornyáról tekinteni le minden betévedt, gyáomltalanul toporgó halandóra.

Mélyes elpirult, mikor ezt a második ér-

zést felfedezte magában. Lám, én is olyan lennék! Zsarnok, hatalmi kéjelgő, mint a többi. Nem. Százszor is nem. Ha Isten valaha íróasztal mellé segít, le fogom dönteni ezt a terpszkedő gögfolat. Olyan kedves, nyájas leszek mindenkihez, de különösen a szegényhez, mintha az lenne a király, én a szolga . . .

Ilyen fogadkozásokkal töltötte el azt a jódarab időt, míg a főnök befejezte a beszélgetést, kikísérte az őszfejt és visszaérkezett. Akkor se foglalkozott mindjárt Bélával. Láthatólag meg is feledkezett jelenlétéről. A kisasszonnyal tanácskozott, azzal nézegettek különféle papírosokat. Csak úgy véletlenül vette észre, mikor egyszer felpillantott. Levette hát a cvikkerjét és vallasni kezdte:

— Hogy hívnak?

— Seress Béla.

— Van valami bizonyítványod?

Előszedte és átnyujtotta a gimnázium 6. osztályáról szóló évvégi bizonyítványt. S szíve reménykedve dobbant. Sikerül, sikerül! Még sehol se jutott odáig, hogy a bizonyítványát is

megnézték volna. A főnök látható meglepetéssel nézte a jeles-kettes bizonyítványt.

— Mért nem folytatod? — kérdezte végül a bizonyítványra bökve s magában saját fiára gondolt, akit instruktorok, intézetek és nehéz pénzáldozatok húznak, vonszolnak át nagy keservesen egyik osztályból a másikba.

— Szüleim nem bírják tovább. De... magánúton le akarom tenni az érettségit, — jött meg a szava Bélának egyszerre.

A főnök vállat vont és visszanyujtotta a bizonyítványt.

— Felvehetünk... — mondta aztán bágyadtan kirévedezve az ablakon. — Tanulóra mindig szükség van. Margitka, adjon neki egy felvételi jegyet! Lemégy a felvételi irodára, aztán majd jelentkezz!

Béla boldogan robogott a felvételi iroda felé. Állást kap! Íróasztalt! Kenyeret! Nem lesz otthon nyomor... Vezetnek lakást, bútorokat. Aztán felruházkozhatnak. Elegáns, úrifiú formájú lehet végre ő is. Nem kell mindig ezekben az otthon tákolt idomtalanságokban járni. De

esténként tanul majd és év végén úgy levizsgálják, mint a pinty. Ujjé!... Tombolni és ugrándozni szeretett volna. S mintha az öreg nap is vele érezne, kidugta arcát a felhőronyok közül és megtáncoltatván mosolyát a nedves föld millió és millió tükröcskéjében, egyszeriben fényes ezüstpénzekkel szórta tele Béla körül a szénporos, sötét világot...

A felvételi irodán persze megint várnia kellett egy csomót. Mikor végre bejutott, hosszú programot rágtak a fülébe. Először is fürdőbe kell mennie, aztán ilyen orvoshoz, olyan orvoshoz, erre a vizsgálatra, arra a vizsgálatra, ebbe a hivatalba, abba a irodába, stb. Ezt mindenkinek végig kell járni, aki a bányatársulat kötelékébe akar lépni. Mire mindenütt elintézték, megvizsgálták, kihallgatták, iktatták, sorszámozták, törzskönyvezték, abba beletelt vagy három nap. Akkor is este lett, mire végre kezébe nyomtak egy cédulát, hogy azzal jelentkezék most már a „munkahelyen“.

Holnap, suttogta boldogan, amikor kinyújtózott a keskeny és kemény vasalódeszkán,

amely az ágy széle és a fal közé két sámlira ékelve az ő része volt a szűken mért családi fekvőhely parcelláiból. Éjjel azt álmodta, hogy koronás király. Magas íróasztal a trónusa s lent a mélyben levett kalappal fejet hajtva állnak alattvalói. De ő leszáll a trónusról, szétdobatja az emelvényt és az íróasztalt odaállítatja közékük . . .

II.

Negyednap reggel fényesre pucolt cipővel, frissen vasalt nadrágban, újdonság lázával és szorongásaival belső részeiben sietett Béla a konzum felé. Most már bátran és biztosan be az irodába, egyenesen a főnök elé s nyújtja neki a felvételi mászkálások végeredményét, a telejegyzett felvételi lapot.

— Na, visszajöttél? Azt hittem, meg gondoltad.

— Nem én, csak amíg mindent végigjártam . . .

— Hja, te végigjártad az egész kálváriát? — nézett bele a felvételi lapba. — Neked ezt nem is kellett volna. No mindegy. Hívják be Seitz urat! — fordult a kisasszonyhoz.

Az tekert egyet valami telefonkészüléken, beleszólt néhány szót s pár perc múlva kicsit

hajlott hátú fehércöppenyes férfi jelent meg az irodában.

— Parancsol, főnök úr?

— Ezt a fiút magához adom, Seitz úr. Vegye gondjaiba!

— Igenis, főnök úr — hajolt meg Seitz. Aztán Bélának intett: Gyerünk!

Béla is meghajolt a főnök felé s ment utána. Átmentek a sokkisasszonyos irodán, ki az árusító helyiségbe. Ott is ki a csapótetős közön, át a szemben lévő oldalra, be a pult mögé.

— Köpenyed nincs, ugye? — kérdezte Seitz úr útközben.

— Nincs.

— Majd szerezz egyet, mert itt hamar tönkre megy a ruha.

— Igenis — felelte Béla és gyanús sejtelmekkel kezdett körülnézelődni. Hol itt az iroda? Minek az irodába köpeny?

Seitz úr barátságosan tovább kérdezősködött:

— Igaz, hogy hat gimnáziumot végeztél?

— Igaz. Három kettesem volt, többi jeles.

— S mért nem folytatod? — állt meg egy pillanatra s hangja, tekintete a hat elemi áhítatos tisztelgése volt a magasabb iskolák előtt.

— Szüleim nem bírják tovább.

— Nem is baj. Intelligens ember mindeütt érvényesül. Nálunk megbecsülik a jó erőt. Majd Sándor úr mindenbe bevezet — vitte oda az egyik kiszolgáló segédhez.

Sándor úr magas, sovány, deresedő férfi volt, piszkos köpenyben. Keze úgy járt, mint a motolla, Bélával nem sokat teketóriázott.

— Hogy hívnak?

— Seress Béla.

— Szóval: Béla. Rakd ezt ide a rekeszbe! — bökött egy hevenyészve felfeszített, kifordult belű szappanosláda felé.

Béla lábát szinte földbeszegezte a parancs. Hát . . . hát minek vették itt fel? Inasnak? Házi-szolgának? Gyámoltalanul nézelődött körül. Ez valami tévedés, akarta mondani, de nem volt kinek. Seitz úr már a terem másik felében járt, Sándor úr a pult felé fordulva mérlegelt, cso-

magolt boszorkányos gyorsasággal. Össze-vissza annyi foszlott ki a torkán a nagy megrökönyödésből:

— De-ee . . .

Sándor úr visszapillantott s fordulat közben lökött még oda némi utasítást, hogy tétovázó tehetetlenségéből kimozdítsa:

— Mint ott fent . . .

Béla a polc tetejére pillantott. Szabályos szappangúllák döfték ott csúcsukat a mennyezetbe. Szóval így. Na jó. Ne mondják, hogy mindjárt a legelső alkalommal megtagadta az engedelmességet. Nekilátott a szappanrakásnak. De mihelyt végez, rögtön bemegy a főnökhöz és tisztázza az ügyet: minek vették fel? Irodai munkára vagy inasnak? Hat gimnáziummal igazán több is lehet, mint kereskedőinas!

Így lázadozott magában, míg a szappanrakosgatta. De aztán hamarosan megfeledkezett a lázadásról, úgy belemélyedt a munkába. A lázadó indulatok fekete felhőrétegét áttörte az örök gyermeki játékosztön napsugara. Olyan szabályos gúllát épített, hogy öröm volt nézni.

És egészen vigasztaló gondolatai támadtak közben. Hát persze, mégse megy be a főnökhöz. Hisz biztosan csak azért küldték ki ide a pult mögé, hogy megismerje az üzletet. Hogy írhatná a kommenciós könyveket, ha azt se tudja, mi van, mi nincs a boltban s minek mi az ára? Előbb az egész konzumnak a kisujjában kell lennie, aztán foghat csak a könyvíráshoz. Persze. Csak nevetségessé tenné magát, ha ilyen számár kérdéssel állít a főnök elé.

Ebben hát egészen megnyugodott volna, ha nem kap rögtön egy alapos, valóságra ébresztő fejbecsapást. Még fel se rakta a gúla csúcsát, mikor már egy másik idősebb segéd lépett Sándor úrhoz s néhány szót váltott vele. Bélára néztek s az a másik intett, hogy menjen vele. Hátra vezette a terem végébe. Ott megállt egy jókora hátikosár előtt s csak annyit mondott:

— Ezt elviszed Behring igazgatóékhoz.

Bélában elhúlt a vér. Kosarat cipeljen a hátán úriházakhoz? Keziticsókolomot mondjon a szakácsnőnek, mint a legócskább kifutófiú?

Ő, aki Kocsárdon az alispán fiával, Kovácsy Alival barátkozott? Hát ez, ez . . .

— D-ee . . . khér . . . — nyöszörgött szédültén.

— Na, mi baj? — fordult és mordult vissza a köpenyeges. Úgy nézett Bélára, mintha veseoperációt akarna rajt végezni a szemeivel.

Egészen eltörpült megsemmisítő fölénye előtt. Elő se mert hozakodni méltatlankodásával, csak olyasmit dadogott sután:

— Nem is tudom, hol laknak . . .

Amaz idegesen legyintett:

— Azt minden hátulgombolós tudja Mezőbányán. Kérdezd meg! — s ott hagyta.

Béla meg csak állt és nézte az áruval megpakott kosarat. Egész belseje a torkában szorongott. Hát ez lett őbelőle? Ezért magolt annyit, ezért gyúrte le az osztályokat egymásután? Ezért volt az osztály szemefénye?

Érezte, hogy egyre homályosabb lesz előtte a kosár s menten kicsordul a könnye.

Ebben a pillanatban azonban egy esőszagú izzadt kis fickó csörtetett el mellette ugyan-

ilyen nagy kosárral s pár lépéssel odébb háttal támaszkodva a pultnak kezdett kibontakozni a kantárok közül. Közben Bélára sandított s vidám-gúnyosan rikkantotta oda:

— Nem ízlik a munka, nem ízlik?

Béla elvörösödött s pillanat alatt hátára kapta a kosarat. Még csak az kell, hogy ki is röhögjék!

Künn az utcán azonban csak előfogta a keserűség újra. Cuppogva dagasztotta a sarat s könnyei versenyt csurogtak az esővel. Megint novemberi homály feküdt a tájon s Béla szívéen halálos reménytelenség. Így éljen ő ezután? Alantas munkák, kosárcipelések, otromba segéddek és izzadtságzagú, vigyorgó inasok között? Mit mondanának osztálytársai, ha most itt látnák, hátán ezzel az ormótlan batyúval. Ném, ezt nem bírja. Délben hazamegy és inkább meghal, de ide többet be nem teszi a lábát.

Kaján gondolat villant át rajta. Mi lenne, ha vissza se menne többet? Ha levágná hátáról ezt a kosarat itt helybe s egyszerűen itthagyná?

Hőség öntötte el egész testét, lába elgyen-

gült s a kosár már ott is állt mellette a földön.

De mozdulni nem tudott mellőle. Összeborzongott s mintha valami szédületből ébredne, jéghideg képek hasogatják agyát: a kosarat ellopták, csendőrök keresik őt is, szüleit is, bíróság ítéli börtönre, apját kidobják a munkából, az egész család mehet világgá az őszi sárban . . . Nem, ezt nem lehet. Házhoz kell vinni s vissza kell menni.

Kell. Mint szörnyű vasököl szorította össze szívét ez a szó. Kell. Nem csinálhat, amit akar. Vastörvények vannak ebben a világban s az egyiket alacsony sorba, nyomorba verik, a másikat magasba emelik. Mért nem élhet ő is abban a másik világban, ahol osztálytársai? Mindenük megvan: finom ruhájuk, dús kosztjuk, elegáns lakásuk, csinos zsebpénzüik. Azt a kis tanulnivalót ugyan hamar elintézik és szabadok, mint a madár, urak, mint a grófok. Neki meg itt kell görnyednie a kommenciós kosár alatt. Miért?

Új roham facsarta meg a szívét. Odacsuklott a kosár mellé egy vaskerítés talpázatának

szélére s ráborulva a feszes bőrű zacskókra szélesre nyitotta a bánat zsilipjét.

S ekkor történt a csoda.

Sötétruhás finom úr hajolt föléje. Kezével lágyan érintette a fejét s végtelen kedvességgel szólt hozzá:

— Mi az, fiacskám? Nehéz? ... Na, várj, majd segíték.

Mint a pelyhet, úgy lódította hátára a kosarat s megragadva Béla csuklóját, vitte mindkettőjüket könnyedén, mosolyogva.

Béla úgy ment mellette, mint az álmodó.

Az úr pedig beszélt neki halkán, egyszerűen különös és mélységes dolgokat. Mintha színes drágaköveket, valamilyen másik világ csodás értékeit szórta volna minden szava. Bélának annyira furcsa s idegen volt, hogy alig értette. Néhány töredékmondatot tudott csak összekaparni belőle.

— ... Semmi sem nehéz, amit szeretetből hordozunk... Minél mélyebbre tudsz hajolni, annál magasabbra emelkedtél... Aki mindenkinek szolgája, mindeneknél előbbre jutott...

Aztán befordultak az igazgató villájának kapuján, hátramentek a konyhabejárathoz. Ott letette a kosarat a küszöbre, megnyomta a csengő gombját, megveregette Béla arcát s rámosolygott:

— Csak bátran. Ha lefelé megy is, fölfelé visz. — És eltűnt a ház sarkánál.

Béla úgy bámult utána, mintha Lótné lett volna sóbálvánnyá merevedés után. A szakácsnő alig bírta életre ráncigálni:

— Gyűjjön már be, hova a csudába bámul?

De Béla csak olyan volt aztán is, mint a holdkóros.

— Na, gyönyörű mennybelátót küldtek ide megint, — csapta be utána mérgesen az ajtót a szakácsnő. S nem is tudta, mennyire igazat mond. Mintha valami csodálatos másik világba látott volna bele, úgy fénylett Béla arca, amikor hátán az üres kosárral visszafelé ballagott. Már nem sírt. Nem akart elfutni. Visszament a konzumba. Délben is. Másnap is. Mindíg. Mert rátalált az útra, amelyik felfelé visz, ha lefelé megy is . . .

III.

Ki lehetet az az Ismeretlen, aki helyette becipelte Behringékhez a kosarat?

Béla napokig, hetekig törte ezen a fejét.

Legelőbb valamelyik papra gyanakodott. De evangélikus lelkész nem volt a telepen. A reformátust meg ismerte. „Magasröptű“ prédikációi úgy húztak el a gyülekezet feje felett pár ezer méteres magasságban, hogy még csak az árnyékuk se vetődhetett a hívek hétköznapijaira. Attól biztosan nem telt volna ki olyan hatalmas „gyakorlati ígehirdetés“, amelyet Béla élt át az ismeretlennel.

Próbált körülnézni katolikus papok között is. De ott se találta meg azt a végtelen jóságú arcot, azt a természetes egyszerűséggel és könnyedséggel lehajló derekat, amely szívébe rögződött az Idegenről.

Nézegette aztán a templomok és misék úri népeit is. Igen kevés volt köztük a férfi, de az

is vagy tokás-pocakos polgári jólétének gögjét, vagy vércse-fanatizmusát hordozta meg az oltár körül. Az a Krisztus-arcú, Jézus-beszédű segítő szeretet, akit Béla keresett, nem volt ott egyik fekete kabát, egyik kemény kalap alatt sem.

Végül is abbahagyta a kutatást.

— Tán maga Jézus volt — merült fel benne a gondolat. S különös érzés szorította össze a szívét.

Lelke játékosan dobta fel ezt a gondolatot, de mindjárt vissza is rántotta a hideg ész ráfonódó szálaival, mint ahogy kislányok dobálják fel és rántják vissza hálóba rakott labdájukat.

— Eh, mesebeszéd. Ma már nincsenek csodák.

— De oly különös volt a lénye . . .

— Azért még lehetett ember is.

— És hátára vette a kosarat, holott oly csodálatos finomság és előkelőség áradt belőle.

— No és gróf Széchenyi István? Az se szégyelt csomagot cipelni — ugrott elő agyá-

ban a nemrég olvasott Pesti Hirlap-féle „történelmi miniatűr“. — Ebből még nem kell legendát gyártani!

— De azok a szavak! . . . Mélyebből kondultak, mint a „vox humana“ legmélyebb hangjai s magasabbra vittek, mint a Hegyi Beszéd!

— Csak neked talán, mert a „vox humanát“, a világirodalmat még nem is ismered, a Hegyi Beszéd csúcsaira meg soha sem kapaszkodtál fel. Egyszerűen valami jobb költőt, Rabindranath Tagore-t vagy hasonlót citálhatott.

— És a szeretet? Melegebben sugárzott, mint a májusi napfény. Egyszerre felszárította minden könnyemet. Le egész a szívemig.

— Mindenesetre rikta tünet. De azért még akad szeretet ebben a világban. Hogy ne menj tovább édesanyádnál . . .

— De ebben a szeretetben újjáteremtő erő volt! Más világ nyílt meg előttem . . . Új emberré tett!

— Új emberré? . . . Fene nagy szavak!

Hisz ha megint kosarát kéne cipelned, megint ott pityeregnél az utcasarkon!

— Tévedés. Én már egészen más szemmel nézem a munkát. Ha ő velem jönne, a világ összes kosarait házhoz szállítanám. De Ő velem van. Tudom . . . Érzem . . .

Így labdázott Béla lelkében gondolat. Megolvadt, hívő szíve volt a labda, valóságokban gyökeredző, józan esze a ráfonódó háló. A „labda“ repült volna s talán meg sem áll valami új páduai szent Antal-féle víziónál alább. De erősen fogta a XX. század, meg a józan evangélikus nevelés. A „labda-háló“ sincs hiába. Ha nem repül a labda „biztos kézből biztos kézbe“, akkor nagyon kell a háló. Ki tudja, hol állna meg egy ilyen meglódított szív. Micsoda csalódás kátyújában, micsoda csalás szemetjén?

Ahová azonban Bélát szorította a „háló“: követni a példát, megindulni a cselekvő szeretet új világában, az a legegészségesebb út volt a misztériumok felé is. A felforrósodott szív látvája medret, pályát kap ezzel, melyben a tüzes érzés tetté jegecesedhet, míg a fantázia mérges

gázai elpárologhatnak s csak tiszta fehér gőzök-
ből marad a mélyben lassan gyülemelő lökőerő,
amely egyszer majd úgy meglódítja a „labdát“,
hogy lehull róla minden „háló“ és szárnyalva,
boldogan röpül majd abba a Biztos Kézbe,
amely sebhelyes tenyerével már régen, régen
várja . . .

Béla tehát beállt a mindennapi élet küz-
delmeibe két lábbal, két kézzel. Itt egyre job-
ban fakultak a „csoda“ szivárványszínei, ki-
lobbant ereiben az a mindent rózsaszínné vará-
zsoló láz. De következményeiben testébe-lelkébe
ivódva, vérébe szívódva élt tovább a „csoda“.
Egyik ilyen következménye volt az is, hogy elő-
kaparta konfirmációs ajándékát, a kis fekete
Újtestamentumot, amelyet azóta se fogott meg
újra, hogy az oltár előtt a markába nyomták.

Most aztán mohó érdeklődéssel kezdte for-
gatni, olvasni. S ámulással fedezte fel egymás-
után annak a „másik világnak“ mozaik darab-
jait, mely a „csoda“ alatt egy pillanatig villa-
násszerűen a maga teljességében és vakító fé-
nyességével tárult a szeme elé.

Az Ismeretlen kilétére vonatkozó hite pedig behúzódott lelke egyik csücskébe és fittyet hányva minden „józan észnek“, csöndes, de makacs állhatatosságú meggyőződésé erjedve vallotta egyre önmagának:

— Maga az Úr volt. Vele találkoztam...

IV.

Vételezési nap volt. Béla jó félórával előbb érkezett a raktárudvari hátsó bejárathoz. A külső, utcai bejáratnál már ötven-hatvan főnyi tömeg szorongott hátikosarakkal, bugyrokkaival, szatyrokkaival felszerelve. Lesz ma forgalom, csak győzze a kezük.

A hátsó bejáratnál kis csoportba verődve álldogált a személyzet és várta Figedy urat, a főnökhelyettest, hogy ajtót nyisson. Frissen mosdott, de kissé álmos arcok tréfálództak egymással. Béla odaállt közelükbe és hallgatta őket. Vidáman bugyborékkolt belőlük a tréfa s néha-néha egy-egy valóban jó „bemondás“ is előpattant, ami alaposan megrángatta nevetőizmaikat. Az elnyűhetetlen alaptéma természetesen egymás „ugratása“ maradt. Mintha tényleg igaza lenne a mondásnak, hogy „legszebb öröm a káröröm“.

Miért? — gondolkodott el Béla, ahogy figyelte őket. A földhöztapadtak és végzete-

sen egyforma nyomorúságúak ősi nagyravágyása ez, jött rá aztán a nyitjára. Mindegyik azt hiszi, megnőtt egy arasszal, ha a másikat sikerül valami ócsárló szóval lejjebb nyomnia. Az előkunkorodó kacagás amolyan kéjes lelki kinyújtózás, megnövekedésük boldog öntudatosítása. A másik se hagyja magát persze, most ő nyomja alá az elsőt és őmaga ágaskodik fel az együttlacagókkal. Bélának szörnyen gusztustalannak tetsző kép tolakodott az agyába. Tavasszal látott valahol kikeltett selyemhernyó tömeget. Ezek a kis férgek nyüzsögtek ilyenformán . . . Hol az egyik, hol a másik terpeszkedett bele a világmindenségbe pár millimétert, miközben a másiknak a fejére taposott. Körülbelül ilyen féregnyüzsgést láthat ezekben az emberekben is az, aki valahonnét nagyon felülről nézi őket . . .

Béla alkalmatlan volt erre a mulatságra. Nem tudott huncutul visszavágni, ha kikezdtek. De nem is mérgelődött és fenyegetőzött mocskos szavakkal, mint Schrammel Jani, az inastársa. Csak mosolygott csendesen, elnézően.

S ezzel belefojtotta a szót a piszkálódóba. Mert a visszavágó is, mérgelődő is új gyujtást ad a tréfálódzás rakéta autójának, de a mosolygó ember „bedögleszti“ a gyujtóanyagot. Az ilyen-
nel nem lehet mit kezdeni. De nem is ragadja el őket a „rakétaautó“ a gyűlölet, sőt verekedés szakadékaiba. Több „mosolygó ember“ kellene s békésebb lenne a világ.

Pontosan fél nyolckor előaprózott lapos micisapkájával és frissen borotvált angolos arc-
élével Figedy úr is. Mintha csak valamelyik detektívregény képes címlapjáról lépett volna le. Csak a kurta angol pipa hiányzott fogai közül. Egyébként nem csalt a külseje. Valóban szeretett detektiveskedni. Állandóan szimatolva járkált a pultok mögött, pincében, raktárban s néha-néha lecsapott egy-egy enyveskezű áldozatára. Az ilyet azonnal elbocsátották. Béla még most is maga előtt látta Zöld úr, az egyik segéd verejtékező sápadt arcát, akit azon kapott Figedy úr, hogy belenyúl a csokoládés fiókba és zsebrevág néhány szeletet. Rögtön mennie kellett. Pedig ő volt az egyik fő tréfa-

mester. Rengeteget kacagtak mókáin. Horog úrral „húzták egymást“ állandóan. A legszorgosabb munka közepette csak elkiáltotta magát Horog:

- Zöld úr!
- Tessék?
- Kéküljön meg!

Ezen aztán kacagott az egész konzum. A pultok előtt tülekedő harapós arcú tömeg is jókedvű emberek csoportjává oldódott egy percre. Zöld úr sem hagyta azonban magát. Kis idő múlva az ő hangja harsant fel:

- Horog úr!
- Tessék?
- Görbüljön meg!

Így mulatták magukat s ezzel sokszor dobtak egy-egy marék jókedvet a morcos proletárok gondnyütte képére is. De már nincs Zöld úr. Nyalakodó inye, meg Figedy úr saszeme „röpítette“ innét. Félt is Figedy úrtól mindenki. Bélában is ijedt borzongást keltett a közelléte, pedig lelkiismerete mindig tiszta volt. Ez a félelem zenélt az érkezésekor karéj-

ban felcsendülő „alásszolgája, jó reggelt!“-ben is, mely hangos és tiszta volt, mint a kardpengés, de jégcsapos, mint a téli erdő, a szeretet szemernyi melegsége nélkül. Figedy úr azonban nem hőmérőzte a hangzsivajt. Rövid, pattogó mozdulatokkal leszedte a keresztvasat, megforgatta a kulcsot a zárban s belökte az ajtót. Mindnyájan benyomultak utána és eloszlottak a pultok mögött, hogy nyitásig előkészítsék a boltot a mai erős vételezési ostromra.

Az ostrom, úgy látszik, különösen kegyetlen volt ezen a napon, mert még Bélát is kirendelték a bástyákra. Tíz óra felé csak hívatja Seitz úr a raktárból a pult mellé s elébe tesz egy csomó vételezési könyvet.

— Ezeket te fogod elintézni. Kiáltod a nevet, és ha jelentkezett, kiszolgálod. Ha nem, félreteszed s a végén újra kiáltod.

Az első nevet mindjárt maga kiáltotta ki Béla helyett.

— Itt én vagyok! — törtetett eléjük egy jól megtermett tót asszony.

— Akkor kezdjed, Béla! — veregette meg a vállát Seitz úr barátságosan.

Béla dagadozó szívvel látott neki a munkának. Hogyne, hisz nagy kitüntetés érte! Kiszolgál! Önállóan. Ahogy csak a „segéd urak“ szoktak. Inasok legfeljebb kézhez adogatnak nekik. S most, ő, az alig pár hónapos, legfiatalabb inas *önállóan* szolgálhat ki! Egy sorban az öregsegédekkel. Szinte araszt nőtt a büszkeségtől. Arca rózsásra csattant s olyan buzgón mérlegelt, csomagolt, hajladozott, mintha a király személyesen lenne a vevője.

S ez nem is bolondság, állt meg Béla a gondolat mellett kezében a félig töltött papírzacskóval. Mit is olvasott ma reggel az Újtestamentumban? „Mint akik az Úrnak szolgálnak, nem embereknek...“ Úgy kell tennie munkáját. Tehát most maga az Úr, a Király áll előtte. Rápillantott a vaksi szemű, sárga lapátfogú, ráncosképű vénasszonyra. Ez volna a Király? Az álruhája mindenesetre tökéletes, mosolyodott el. Semmi csoda, ha nem ismerik fel. S ez meg csak hallgat s úgy figyelni sanda

gyanúval a kezejárását. De amaz ott már torkaszakadtából rikácsol is és mindenféle szentek segédletével válogatott gyalázatokba rángatja bele az egész konzumot, bányástól, urastól, mindenestől. És mégis a Király áll előttük! Még abban a zöld mérget tajtékozó ember-torzulatban is. De mennyi-mennyi nyomor, bűn és fertelem lúgja marhatta szegényt, hogy ilyenné csúfult rajta Isten képe!

Béla szívéen szinte fizikai fájdalom sajdukt keresztül. Végig nézett a zajgó tömegén. Koszos, elnyűtt, rongyszürke ruhák, sárga, vad, alattomos arcok, idő előtt elhervadt, rokkant testek, hajlott derekak folytak be a szemébe, mint valami nagy kanális szennyes, szürke vize. De odabent, szíve csodakatlanában olvadt arannyá változott: a száanalom és szeretet szín-aranyává. Könnyű, meleg harmat homályosította el a szemét s úgy nézelődött pár pillanattig, ahogy Jézusról írja az evangélium: „Mikor pedig látta vala a sokaságot, könyörületességre indula rajtok, mert el voltak gyötörve és szétszórva, mint pásztor nélkül való juhok“.

Milyen jó lenne — sóhajtott —, ha ez a kiló só, amelybe legördülő könnycseppje belehullott, a szeretet jó ízéből is juttatna valamit annak a proletár családnak sovány krumpli-levesébe! — Hogy egyszer átfényesedhetnének az arcok, elsímulhatnának a gondok, elülhetnének a keserű indulatok s ízlelhetnének ők is, hogy „jóságos az Úr“, hogy van más világ is, napfényes, csupa-öröm ország, amely még csak távol sincs tőlük, sőt közvetlen közelükben, csak a szívüket kellene egyszer kitárni előtte . . .

Így mélázgatott Béla munkaközben átforrósult szívvel. Az is eszébe jutott, milyen jó lenne tanulni, pappá lenni, aztán kimenni a nép közé és ezeknek a szegény elgyötörteknek és megnyomorodottaknak felnyitni a szemét arra a másik világra . . . Szép álmom, ki tudja, lesz-e belőle valaha valami? . . .

Talán egy órája dolgozhatott már, mikor meglátta, hogy ott elől Figedy úr hajtja fel a csapófedelet s lép a pult mögé. Egyenesen feléje tartott. Furcsa érzés viszolygott a hátában,

ahogy közeledett. Mintha tőle akarna valamit. De nem. Elhaladt mellette és hátra ment, egészen a teremfalig.

Seitz urat hívta az elkészített komissió felülvizsgálására. Az rendben találta s aláírta a könyvet, ő pedig sorban kiadogatta az árut. Éppen a következő könyvet vette a kezébe, amikor megállt mellette Figedy úr. Megfogta a karját:

— Gyere csak!

Letette a könyvet s ment utána. Seitz úr megütődve emelte fel a fejét s lassan ő is hátrafelé sétált.

Leghátul az állvány és a fal között maradt mintegy méternyi széles rés. Ott lógtak a foga-son a személyzet ruhái. Figedy úr megállt a szűk részben s megfogta az egyik télikabát sarkát.

— Tiéd ez a kabát?

— Enyém.

— Akkor ez is tied, nesze! — s csontos, szinte rugóra pattanó kezével olyan pofont

cserdített Béla arcára, hogy nekitántorodott a ruháknak.

Bélára ráomlott a világ. Elhomályosult előtte minden, mert szemét elöntötte a könny. Ártatlan bántalmazása feletti keserű felháborodása olyan tömeggel szeretett volna előzúdulni a melléből, hogy megszorult a torka előtt és szinte fojtogatta.

— Mi... ért... — nyögött ki nagynehezen pár idétlen hangot.

Figedy úr közben benyúlt a télikabát külső zsebébe s előráncigált onnét egy darab, ujságpapírba tekert mosószappant.

— Ezért — dugta Béla orra alá. — Hogy kerül ez a zsebedbe?

Bélával forgott a világ, de most egyszerre megállt minden. Szeme rámeredt a szappan cifrázataira, a karcsún szökellő szarvasra, a kövéren domborodó betűkre, érezte orrában a szappan csípős, lúgos illatát is, még az ujságpapíros egyik reklámján is tisztán látott egy pár vonással odavetett pocakos urat, aki valami üveget tartott kezében s annak örvendezett

piszére nyomott orrával, törökkardalakú szájával. És külön látta még a haját jelképező, égfelé meredő sertéket is. Mintha ebben a pillanatban semmi egyéb dolga nem lenne, mint-hogy mindezt alaposan szemügyre vegye. Jó pár pillanat telt belé, mire visszaocsúdott a dermedtség önkívületéből. S csak nagysokára sutgott annyit rekedten:

— Nem tudom . . . Fogalmam sincs.

Figedy úr türelmesen tartotta a szappant. Apró kék szemében inkább az elégedettség öröge bujkált, mint a felháborodás szigora.

— Nem tudod? Úgy. Ismerjük ezt a hirtelen feledékenységet. Na, gyerünk az irodába! Szarkákat nem tartunk. — S Bélát előre lendítve, megindult.

Ahogy Béla megfordult, látta, hogy Seitz úr is ott áll mögöttük. Szeme szomorú s fejét lassan ingatja. Seitz úr is azt gondolja rólam, — didergett át Bélán a szégyen. S ez végre felrázta dermedtségéből. A torka körül megakadt felháborodás végre utat talált és előtört belőle. Odaugrott Seitz úr elé és sírva rikácsolta:

— Seitz úr, kérem, nem igaz, nem igaz... ne tessék hinni... Nem tudom, ki tehette bele... Én reggel óta nem voltam erre hátra...

Seitz úr Figedyre nézett, a szeme csupa jóakarát volt.

— Nagyon derék fiúnak ismerjük... — kockáztatta meg bátortalanul.

— És ez itt? — rántotta eléjük Figedy a szappant. — Gyerünk csak az irodába!

Sohse tudta Béla, hogy a konzum ilyen borzalmasan nagy. Mintha mérföldeket mentek volna, míg az irodába értek. A főnök Figedyre nézett.

— Na?

— Itt van — tette az eléje a szappant.

— Te is ilyen csirkefogó vagy? — támadt Bélára haragosan. — Látni se akarlak. Adják ki neki a leszámolást. Mehetsz, ahová akarsz.

— De, főnök úr kérem, én nem voltam... Én soha semmit sem bántottam... — sírta el magát Béla keservesen.

A főnök mintha megszánta volna egy kicsit.

— Hát, hogy került ez a zsebedbe?

— Én nem tudom. Én nem tettem bele. Reggel óta nem is voltam a ruhák felé...

A főnök hosszan nézte a zokogó fiút. Láthatólag küzdött magában, higgyen-e neki vagy se. Aztán, úgy látszik, mégis hinni próbált.

— Hát, ki tette volna bele? Nem vesztél össze valakivel mostanában?

— Én nem. Senkivel.

— Evvel... a... Schrammel Janival se?

— Janival? — nézett fel Béla csodálkozva. — Nem én. Sohase.

— Hát akkor, ki rakta volna a zsebedbe? Eh! — legyintett idegesen, mint akit már az bosszant, hogy nem tud segíteni, holott szeretett volna.

Figedy úr száraz, gúnyos mosollyal nézte a fáradozását. Kár minden vesződésért, mondta a tekintete, ilyenkor mindegyik sír, mindegyik tagad.

Ebben a pillanatban Seitz úr lépett az irodába.

— Főnök úr, kérem, szabadna pár szót?

— Tessék.

Seitz úr Béla felé intett, mire a főnök rászólt.

— Várj odakint!

Béla kiment és megállt a sokkisasszonyos irodában. Szemét lesütötte, nem mert senkire ránézni. Csak a főnök szobája felé pislogott az üvegfalon keresztül, ahol most az ő sorsa felől döntenek.

Látta, hogy Seitz úr kezébe vette a szapant, nézegette, aztán mutatta a főnöknek és nagyon magyarázott valamit. Erre Figedy is felkelt, odalépett, kérdezett, vitatkozott s végül megindult az ajtó felé. Bélának elszorult a szíve, azután pedig bunkózó dörömbölésbe kezdett. Mit döntöttek? Mehet világgá szégyennel és gyalázattal? Vagy hisznek neki? ... Várta Figedy úr szólítását, de az rá se nézett, el-sietett mellette ki az üzletbe. Seitz úr tovább beszélt közben bent a főnöknek, aki csöndesen bólogatott hozzá.

Pár perc múlva megjelent Figedy úr és Schrammel Janit hozta magával. Valósággal hozta. Fogta hátul a kabát gallérját. Odalódí-

totta a főnök íróasztala elé, aztán körülfogták hárman s jó pár percig vallatták. Akkor elcsattant az első pofon. Figedy úr adta. Utána tovább vallatták. De Figedy úr, úgy látszik, már belejött. Egymásután szóta le a pofonokat. Schrammel Jani böggve hátrált egész az üvegajtóig, amelyen Figedy úr még egy utolsó nyaklevessel kilódította. A sok kisasszony mind odabámult. Béla helyette szégyelte magát. Részvétellel állt a leszegett fejjel kirohanó Jani elé:

— Miért bántott? . . . — kérdezte, de Jani indulatosan félrelökte könyökével és rohant tovább.

Béla még mindig nézett utána, amikor Seitz úr megfogta a karját s csöndesen rászólt:

— Gyere, Béla, minden rendben van. Ez a gyalázatos irigykedett rád, hogy már kiszolgálász s így akart kidobadni. Hajszálon múlt, hogy nem sikerült neki. Ha nem *Schichtszarvas* szappant tesz a zsebedbe, amiből negyedórája bontottuk fel az első ládát, hanem az eddig árusított *Albusz-harangot*, akkor el-

vesztél. De így meg tudtam győzni a főnök urat, hogy te az utolsó félóránban nem is voltál hátul a ruháknál, mert ott álltam egész idő alatt közeledben. Viszont ez a szappan csak negyed-órája jött be az üzletbe. Ez a Jani bontotta fel az első ládát és osztotta szét rekeszekbe. Mikor aztán Figedy úr megmondta, hogy Schrammel Jani súgta be neki, hogy állandóan lopod a szappant s most is eldugtál egy darabot, már tisztán láttuk az egész ármányt. Egy kiadós pofonra be is vallotta az egészet. Majd elbánnak vele, légy nyugodt.

Bélában furcsa érzések kavarogtak. Nagy megkönnyebülés szállta meg a belsejét. Hálát érzett Seitz úr iránt, hogy így közbevetette magát és megmentette. Hisz csak egy hajszálon múlt az egész... Ha ezt a hajszálat Seitz úr meg nem ragadja, már becsület nélkül bandukolhatna hazafelé a szénporos sárban... S mégsem ezek az érzések töltötték el a belsejét. Ezek is ott voltak valahogy a háttérben, de lelke előterében Schrammel Jani futott könnyes, kivörösödött arccal, leszegett fejjel, düh-

től és szégyentől elvadultan... *S félrelöki őt a könyökével.* Nem lett volna szabad ennek idejutni. Ő a hibás. Nem kereste a barátságát. Nem tartotta magával egyenlőnek. Nem adta neki ajándékba szívét-lelkét. És ha most ezt kidobják, miatta, minden elveszett örökre!

Seitz úr furcsán nézett utána, ahogy szó nélkül megfordult és rohant be a főnöki irodába.

— Főnök úr, kérem, ne tessék Schrammel Janit elküldeni!

A főnök mosolyogva nézte egy darabig, aztán csak ennyit mondott:

— Hát el nem bocsátom, de azt a pár jól megérdemelt pofont már nem alkudhatod le róla.

V.

Schrammel Jani napokig úgy bújt Béla elől, hogy még egy tekintetét se foghatta el. Pedig nagyon barátságos, amolyan „mindent elfedező” mosolyt tartogatott a számára. Százszor elképzelte magában, hogy nézhetett Jézus Péterre, amikor kifelé vezették a főpap házából s ott találta az udvar közepén ég felé emelt kezekkel átkozódva és esküdözve: „Nem ismerem azt az embert!” Péter összeroppant attól a tekintettől. Szíve fenekéig elszégyelte magát. Kiment és keservesen sírt . . .

Vád és harag semmiesetre se lehetett abban a tekintetben, elmélkedett Béla. Gyűlölet és szidalom csak megkeményíti a szívet, mint a hidegvíz a tüzes vasat. Ezt már Béla is tudta. Mint ahogy minden kisdíák tudja, mért konok az örökösen szidalmat és büntetést osztogató

tanár keze alatt, mért kezesbárány annál, aki mindig csak mosolyog.

De nem homályosíthatja el annak a mosolynak derűjét még csak a rosszra való emlékezés árnyéka se, mert az is dermeszt és taszít. A megbocsátás olyan reggeli napfény, amely már semmit sem tud a zivataros éjszaka pusztításairól. Jaj lenne a világnak, ha minden gonosz éjszaka után sajnálkozás ködébe burkolt, vérszegény, világfájdalmas nap spórolná tőle savanyú, hideg mosolyát. Királyivá éppen az teszi, hogy olyan gondtalan tékozlással szórja gazdagságát érdemesnek, érdemtelennek egyaránt.

Ilyen királyian bőkezű mosollyal szeretett volna hidat verni Jani szívéhez. De hiába kergette a tekintetét. Nem bírt hozzá mosolyközelségbe jutni. Jani inkább cipelte a csomagokat, fagyoskodott a raktárban, szaladgált ide-oda, csak Bélával ne kelljen együtt lennie egy percek sem.

Egy nap aztán mégsem kerülhette el a találkozást. Mindkettőjüket lerendelték a pin-

cébe rumfejtéshez. Nagy, 15—20 hektós hordóból kellett kiszívatni a rumot gummicsővel és kis két decis meg fél literes üvegekbe szétosztva dugózni, márkázni, csomagolni.

Két napszamos munkás végezte a fejtést. Egyik a kis tömzsi, nagyhangú Szabó bácsi, akit csak „bizalmi“-nak hívtak egymásközt, mert ő lármázott, ha az alkalmazottak és a főnökség közt valami nézeteltérés vagy bérkülönbözet merült fel. Szeretett küldöttségbe menni, dörgegelmesen szónokolni, jól enni-inni és nagyhangon dicsekedni hőstetteivel, amikor ennek vagy annak „jól megmondta“. A másik, a sóvány, hosszú orrú Szarvas Józsi, a sunyi ugrató emberek fajtájából. Főgyönyörűsége a más kárán örvendezés. Csöndes, lapos megjegyzésekkel szokta áldozatait beleugratni valami jóvátehetetlen számárságba.

Schrammel Jani már vidáman forgolódott körülöttük a karjára csavart gummicsővel, mikor Béla leereszkedett az idült alkohol-illatú pincébe. Ők hárman felvillanyozott hangulattal láttak neki a munkának, mert ugyebár a „nyom-

tató ökörnek nem kötik be a száját“, a rumfejtőnek pedig nem tesznek völgyzáró gátat a torkára, hogy a leszíváskor szájába ömlött rumocska át ne gördüljön az alkoholnyomásra könnyen táruló gégekapun. Eltekintve attól, hogy közbe-közbe előre megfontolt szándékkal is meg lehet szopni a csövecskét, amikor a felügyelettel megbízott Glatz úr az üvegeket számolja, vagy a pince hátulján marad, de még ha mindez nem lenne is lehetséges, a berugás akkor is olyan biztos, mint a kákicsi kísértet, mert a töltögetésnél elszálló párák maguk is elvégzik az alkohollal telítés világnézetkődösítő műveletét.

Jani tehát nemcsak Béla jelenléte miatt tapadt a gummicső körül adódó munkákhoz, hanem, mert a láthatatlan, de orral annál inkább érzékelhető rumpárák közelről érdekelték. Buzgón rakta tehát a tölcsért egyik üvegből a másikba, erősen föléje is hajolván a csurgadozó aranylének. A dugózás és márkázás tulajdonképpen könnyebb munkáját pedig nagylelkűen átengedte Bélának.

Egy darabig gyönyörűen is ment a munka. Szabó bácsi úgy megszoppintotta a csövet, hogy legalább két-három deci kényszerült át a gégekapun szájbeli helyszűke miatt. Ettől aztán még jobban megoldódott nyelve motollája, mint egyébként s rettentően italbíró Hány Jánossá dagadozott meséiben.

Szarvas Józsi pedig egy-két sunyi megjegyzéssel hamarosan versenypályát is terített a téma alá: ki bír több alkoholt? Még egy-két foghegyről odaszúrt közbeszólás s már mindketten az inasokat ugratták: nem mernének meginni egy decit egyszerre, nem mernének kettőt, de semmiesetre se mernének ennyit vagy annyit, amennyit ők egyszer itt vagy ott!

Béla két mondattal levágta az ugratás feléje ágaskodó fejét. Egyáltalán nem iszik. Az alkohol méreg, állattá aljasítja az embert.

— Áh, babatudomány! — legyintett rá Szabó bácsi, de Béla attól kezdve békén dolgozhatott.

Nem úgy azonban a hörcsögtermészetű Jani. Mit? Hogy ő nem? Glatz úr felé sandított

s mivel az épen háttal állt, felkapott egy kétdecis üveget s úgy magába öntötte egy pillanat alatt, hogy a gigája se igen mozdult. Szabó bácsi megeresztett érte egy-két vállveregetős megjegyzést, de a gonosz Szarvas Józsi csak tovább bökölte fitymáló véleményeit a mai korcs fiatalságról. Ez természetesen újabb két deci eltüntetésére ihlette Janit. S már-már hangosabb lett a hengegése, mint Szabó bácsié.

Öt-tíz perc mulva küldönc szaladt le Glatz úrért, menjen fel egy percre, valamit el kellene intéznie. Glatz úr méregbe gurult, szidta őket, hogy félóráig se élhetnek odafent nélküle, de aztán csak nekiindult a lépcsőnek, miután jól körültekintgetett a pincei hordódombok között, hogy minden rendben megy-é?

— Ujjé, szabad a vásár! Aki legény, sárkánytejet szophat! — rikkantotta el magát Szabó bácsi, s rögtön szájába kapta a gummicövet. Aztán Szarvas Józsi csippentette ujja közé s kezdé óvatosan nyalogatni. Jani azonban nem várta meg, hogy sorra kerüljön a gummi-

csőnél. Fülön kapott egy megtöltött félliteres üveget s hatalmas kortyokban húzta ki a tartalmát.

— Jani! — kiáltott rá Béla önkénytelen rémülettel.

Jani megfordult, egész testével Béla elé terpeszkedett. Szeme vadul csillogott s a félig üres rumosüveget úgy fogta a nyakánál, mint aki rögtön buzogánynak használja.

— Akarsz valamit? Te! Nyavalyás — s kicsit mellbe is lökte.

Béla összeszorított ajakkal, szomorú mereven nézett rá. Mosolyogni szeretett volna. Rásugározni a régen készítgetett, alapos elemzéssel kipreparált „megbocsátó-felemelő“ krisztusi mosolyát, de arcizmai szinte beledermeszttek a fájdalmas rémületbe és tehetetlenségbe. Nem így, nem így képzelte ezt a szembetalálkozást.

S talán még rosszabbul és végződik ez a páros jelenet, ha Szabó bácsi oda nem ugrik s meg nem ragadja Jani kezét.

— Na, vigyázz, te kölyök! Sok lesz.

— Nekem? — rántotta ki magát Jani s olyat húzott az üvegből, hogy majd torkán szorult a nedű.

Ebben a pillanatban ütődött lépcsőhöz Glatz úr első lépte, mire Szabó bácsi kikapta a gummicsövet a csöndes megelégedettséggel szopingáló Szarvas Józsi kezéből. Jani is hirtelen az üresek közé eresztette a palackját s felkapta a fatölcsért. Mintha mi se történt volna, a következő pillanatban mindnyájan munkájuk fölé hajoltak. Szabó bácsi újabb mesébe kezdett, hogy a csönd se legyen feltűnő.

Glatz úr elsétált mellettük, nem tett semmi megjegyzést.

Percek múltak el az előbbi jelenet óta, de Bélában csak nem akart oldódni a beléje rekedt szorongás. Egyre sűrűbben pislogott Jani felé s egyre jobban nem tetszett neki a fiú. Térdelve rakta a tölcsért a plétálcákon sorakozó üvegek szájába s a felső teste furcsán imholygott, mint aki igen nehezen tartja magát.

A tölcsér csőrével se talált bele mindig elsőre az üveg szájába.

— Hát vigyázz, az apád sze ... — káromította el magát Szabó bácsi, de menten torkán is akadt a káromkodás, mert Jani mint egy fatuskó, fejfel nekizuhant a hordó oldalának. Aztán rá az üvegekre, hogy csak úgy csörömpöltek alatta.

— Mi az? Mi az? — rohant oda Glatz úr is.

— Berúgott a szagától. Silány ez a mai fiatalság ... — pusmogott Szarvas Józsi, miközben Bélával és Glatz úrral kiszedték Janit az üvegek közül. Közben szúrósan Bélára nézett. Béla megértette: El ne merd árulni, hogy ivott!

— Vigyük a levegőre, majd ott jobban lesz! — rendelkezett Glatz úr.

Felvitték az udvarra s a nyitott raktárajtóban lefektették egy csomó rizsás zsákra, két-hárommal meg betakargatták.

— Hozok orvost, — ajánlkozott Béla Glatz úrnak.

— Fene köll ide, nem orvos! — vágott közbe Szarvas Józsi. — Majd itt kialussza magát és kész.

Glatz úr vállat vont s indult visszafelé. Szarvas Józsi meg, miközben utána indult, újra jelentősen ránézett Bélára: Fogd be a szád!

Béla még nézte egy darabig Jani halottmozdulatlanságú arcát s aztán ő is indult vissza a pincébe. Az úton azonban meg-megállt. Nem volna jó mégis itt hagyni csapot-papot s futni orvosért? Engedély nélkül azonban nem lehet. Hogy engedélyt kapjon, ahhoz meg el kellene mondania mindent. De akkor „spicli“ lesz a neve és az egész konzum megveti. Janit meg biztos kidobják. Sőt Szabó bácsit, Szarvas Józsit is. Mindkettő családos ember, egy csomó gyerekkel.

Visszakullogott tehát a pincébe s nyomkodta az üvegekbe a dugót, simította a nyakukra az ónfejkötőt, de sehogy sem volt nyugalma. Remegett az egész belseje.

Minden perccel rosszabb! — ütött hirtelen

emlékezetébe a cserkészkorabeli „elsősegély-próba“ mérgezési szakasza. — Mindíg jobban felszívódik! Eh, lesz, ami lesz.

— Mindjárt jövök — jelentette ki hangoosan s a kezében tartott dugót erélyesen az asztalra nyomva, egyszerűen felrohant a vaslépcsőn.

VI.

Kalapot-kabátot se kapott, csak úgy munkaköpenyben rohant a bányatársulat orvosi rendelője felé. Fáradt, sápadt, itt-ott kísértetiesen sárga arcok üldögéltek a várószoba kopott, szürke padjain. Egyik-másik nagy, mocskos pólyaköteggel kezén vagy lábán. A szolga hatalmának gögös tudatával támaszkodott a rendelő ajtajánál. Csak az mehet be, akit ő odaenged a gyógyulás forrásához. El is várta, hogy nagyot köszönjön neki mindenki, aki ide be-merészkedik.

Béla már azzal kizök kentette sodrából, hogy köszönés nélkül lihegett be:

- Hol a doktor úr?
- Melyik?
- Hát . . . az inspekciós.
- Mindegyik az.

— Akkor jó. Az egyik gyűjön gyorsan a konzumba!

— Hah! — nevetett a szolga. — Ha az csak úgy menne! Ezeknek itt a dolguk.

— De szerencsétlenség történt! Értse meg. Azonnali orvosi segítség kell.

— Miféle szerencsétlenség! — érdeklődött lagymatagon.

— Hát... — Béla maga is zavarba jött, hogy nevezze ezt a szerencsétlenséget — az inastársam sok rumot ivott a pincében és elesett.

— Eltört valamije?

— Nem, de fekszik, mint egy darab fa.

— Hahaha! — nevetett újra a szolga. — Hát berúgott. Ez még nem szerencsétlenség. Majd ha kirugják miatta, az lesz szerencsétlenség, — szellemeskedett — de ahhoz se kell orvos.

— De értse meg, hogy ez alkoholmérgezés! — kiabált Béla dühösen. — Minden perccel jobban felszívódik. Bele is halhat, ha későn jön a segítség.

Ebben a percben nyílt az ajtó és kijött egy

beteg. A fehérköpenyes orvos is kidugta a fejét:

— Mi ez a lárma?

Béla rögtön odaugrott és előadta a kívánságát.

Az orvos vállat vont.

— Ha úgy is lenne, ahogy mondd, mi nem mehetünk el innét rendelési idő alatt. Eredj a kórházba, ott mindenre akad ember.

Béla megtudakolta merre található a kórház és már robogott is tovább. Hegynek kellett futnia, teljesen kifulladásra ért a kórház kapujába.

— Hova, hova — állt eléje a portás.

— Egyh... h... ráérő... orvosh... kell gyorsan... — pihegte a portás széles mellébe.

— Ráérő? Haha! — kacagta el magát a portás. — Azért eredj, öcsém, Pestre az orvoskamarába. Ezeknek ha száz kezük volna, az is mind tele lenne munkával.

— De hát ki megy ki, ha a telepen történik valami?

— Azt be kell jelenteni a rendelőben és délután a soros látogató orvos megnézi.

— Addig régen halott. Most kell egy or-

vos. Mindegyik szolgálatban van? Nincs olyan, amelyik nincs benn?

— Olyan nincs. Ha csak az igazgató úr öméltóságát nem óhajtánád elcipelni? Az még nincs benn, — vigyorgott kedélyesen Bélára, mint aki jó tréfát mondott.

Béla azonban nem vette tréfára a dolgot.

— Hol lakik? — riadt a portásra.

— Ott abban a villában, ni!

Béla már fordult is és iramodott a villa kapuja felé. Önkénytelenül hátra tartott a konyha bejárathoz, de félúton észrevette s visszatért a főbejárathoz. Csöngetett. Fehér köténes, bóbitás szobalány nyitott ajtót.

— Mit akar? — nézett végig Béla munkaköpenyén. — Hátral a konyha, — s máris be akarta csapni az ajtót. Béla azonban már közbefurakodott és sürgető, erélyes hangon jelentette ki:

— A méltóságos úrhoz jöttem a... konzumból...

— Hozott valamit?

— Nem, beszélnem kell a méltóságos úrral.

— Milyen ügyben?

— Sürgős ügyben! — robbant ki Bélából a türelmetlenség. — Élet-halál kérdés, minden perc drága. Hol a méltóságos úr?

— Itt vagyok, fiam, mi a baj? — szólalt meg a háta mögött egy szelíd, bársonyos és csodálatosan ismerős hang.

Béla hátra fordult.

— Alázatos szo . . . — és torkán akadt a hang. Mert amint felpillantott, szemtől-szembe találta magát azzal az Ismeretlennel, aki pár hónapja, azon a sötét, sáros napon hátára vette az árúkihordó kosarát és egyúttal egy életre való vígasztalás magvát hintette el lelkébe.

Csak egy pillanatig állott dermedten, aztán forró viharként tört elő belőle az öröm.

— Méltóságos uram! Hát a Méltóságos Úr az? Jaj, de jó . . . — odaugrott a barátságosan mosolygó férfihoz s mielőtt elkaphatta volna, megsókolta a kezét.

— Na, na, fiam. Hát ez meg mi? — húzta el a kezét az igazgató röstelkedve, s szemével

intett a bámézkodó szobalánynak, hogy elmehet.

— Ezzel tartozom az igazgató úrnak, mert megmentette az életemet.

— Én? Nem emlékszem. Mikor operáltak?

— Pár hónapja, egy sötét, sáros délelőtt.

— Sehogy se emlékszem, — nézegette bizonytalanul Béla arcát — pedig húsz év előtti betegeimet is felismerem.

— Nem a kórházban volt, az utcán. Épen fulladoztam a kesergő önzés mocsarában. Méltóságos úr arra jött, kihúzott, sziklára állított és elindított egy egészen új világ országútján. Azóta más az életem.

Az igazgató még mindig csodálkozva nézte a lelkesen ujjongó fiút. Nem árulta el magát egy szemrebbenéssel sem. Béla kénytelen volt feltenni a kulcskérdést:

— Hát nem tetszik emlékezni a hátikosárra? Behringéig vitte Igazgató úr helyettem.

— Hja, te vagy az, fiam? Szót sem érdekel. Gondoltam, nagyon fáradt lehetsz.

— Az is voltam. De nem testileg, hanem itt bent. S ezt tetszett meggyógyítani. Azt hiszem, ez volt Igazgató úr legszebb operációja. De most megint meg kellene menteni egy életet. Úgy-e, tetszik segíteni?

— Örömmel, fiam. Hisz azért vagyok a világon.

— Akkor tessék gyorsan a konzumba jönni!

— Máris indulok. Útközben majd elmondod az esetet.

A többi aztán úgy ment, mint a karika-csapás. Egy perc alatt előállt Koronghy igazgató autója, a másik perc alatt már ott is voltak a konzumnál. Közben pedig Béla röviden előadta Jani virtuskodásának szomorú következményeit.

A soffőr behajtott a konzum udvarába. Koronghy szóttanul kiszállt és odasietett a raktárajtóban sáppadtan, famerevséggel heverő Janihoz. Föléje hajolt, tapintott rajta itt-ott, aztán intett a soffőrnek és Janinak:

— Tegyük a kocsiba!

Együttes erővel beemelték. Koronghy mellé ült és kezét nyújtotta Bélának:

— Isten veled, fiam! A többit bízd csak rám.

Jóleső megnyugvással nézett Béla a kikaparodó autó után egy pillanatig, aztán futott vissza a pincébe. Kettőzött erővel állt neki a dugózásnak, mert már egész üveghadosztályok sorakoztak az asztala körül.

Senki se kérdezte tőle, hol járt. Pedig egy óráig odavolt. Furcsa volt ez egy kicsit, de nem ért rá gondolkodni rajta.

Negyed óra telt el? Fél óra? Szorgalmas munkában nehéz ezt megállapítani. Kis idő múlva azonban csak lekiáltottak Béláért. Menjen fel, a főnök úr hívhatja. Kicsit szorongó érzéssel igyekezett felfelé. Már tudják? Hogy kéne úgy elmondani, hogy Szabó bácsinak, Szarvas Józsinak ne legyen baja belőle.

A főnöki irodában egész táborokar várt rá. Ott volt Figedy úr, Seitz úr, Glatz úr is. (Ezért nem kérdezett hát tőle a pincében senki semmit.) Béla köszönt és várakozásteljesen megállt.

A főnök elébe lépett egy kicsit és egy percig szótlánul nézte. Aztán így kezdte:

— Tudod, mi jár azért, ha valaki engedély nélkül otthagyja a munkáját? Legalább is egy pofon. Tudod, mi jár azért, ha valaki megment egy emberéletet? Legalább is egy szép medália. Én egyiket sem adom neked. Az elsőhöz nincs szívem, a másodikhoz nincs hatalmam. Azért csak annyit mondok: derék gyerek vagy! Na, elmehetsz!

Kezet nyújtott Bélának, megrázta, aztán hirtelen elfordult tőle, mert szíve tájéka rohamos olvadást jelentett s attól félt, a szemét egykettőre ellepi az árvíz . . .

VII.

A konzumban pillanatok alatt elterjedt a hír, hogy mentette meg Béla Schrammel Jani életét. Mindenütt mosolygó arcok fogadták, mikor a dugózás befejeztével a pincéből feljött. Többen a kezét is megszorongatták.

Déli ebédszünetben haza sem ment, hanem kenyeret, töpörtyűt vásárolt s azon rágódva sietett a kórház felé. A portás megint nem akarta beengedni, mert még csak egy óra mulva kezdődik a látogatási idő. Nagynehezen sikerült megértetni vele, hogy nem látogatni, hanem csak érdeklődni szeretne annak a betegnek az állapota iránt, akit az igazgató úr hozott be délelőtt az autóján.

Erre, mint valami varázsszóra, egyszerre udvarias lett a portás:

— Hja, az igazgató úr betege? Első emelet 36, Terézia nővért keresse.

Terézia nővér megnyugtatta Bélát, hogy Jani már túlesett a veszélyen. Súlyos volt az állapota, s ha egy órával később hozzák be, talán nem is lehet rajta segíteni. De most már nincs ok aggodalomra. Erős, egészséges szíve van, kibírja.

Béla engedélyt kért, hogy este is eljöheszen érdeklődni, aztán indult vissza konzumba. A kórház kapujában már többen álldogáltak, várván a látogatási idő kezdetét. Egy kékszőnyeg, svábasszony hangosan jajgatott s kezét tördelve sírdogált a „maj Hansele, Hansele“ után. Béla hozzálépett és vigasztalni kezdte. Nincs már semmi baj. Holnap újra olyan lesz a Janija, mint az élet. El kellett mesélnie az egész rum-históriát, mert Schrammelné azt se tudta, mi van a fiával. Egy kiszolgálólány szólt be hozzá délben, de csak annyit tudott, hogy Janival valami baj történt és beszállították a kórházba. Éppen csak magára kapott valamit és rohant ide. A megnyugtató annyira sikerült Bélának, hogy Schrammelné a végén már sírás helyett szidni kezdte a „nichtsutz Hanselét“,

mint a bokrot és nem valami kellemes ígéreteket helyezett számára kilátásba, ha hazakerül. Mérgének gyökere persze abba a félelembe ereszkedett, hogy Janit ki fogják dobni a konzumból. Béla aziránt is megnyugtatta és erősen ígérte, hogy megkéri a főnököt, ne legyen Janihoz túl szigorú. Aztán már futva indult a konzum felé, mert a toronyóra szerint öt perc múlva megszólalnak a szirénák, kezdődik a munka.

Este is benézett a kórházba, de Jani még aludt.

Másnap vasárnap volt. Templom után egyenest a kórháznak tartott. Már ismerte a „dürgést“. A portásnak csak annyit vetett oda előkelő nyugalommal:

— Az igazgató úrhoz megyek, — s megse állt.

Tényleg, oda is igyekezett. Engedélyt akart kérni, hogy most délelőtt beszélhessen Janival, mert délután a látogatási időben bizonyára bejön az egész familiája s nem lehetne vele váltani egy nyugodt szót sem. Pedig neki

nehéz beszéde van Janival, amihez csönd és egyedüllét szükséges.

— Jó, fiam, rendelkezésedre áll mind a kettő, — mosolygott rá az igazgató.

— Jani az én betegem, különszobába tettem. Nyugodtan beszélhetsz vele. Később majd én is benézek hozzátok.

Jani éppen tízóraizott, mikor Béla belépett hozzá. A különszobás koszt napi ötszöri étkezéssel járt. A befalt vajaskenyér majd torkán akadt, ahogy meglátta Bélát. Letette a kenyeret, de egy szó nem jött ki a száján. Csak a verejték lepte el az ábrázatát s szép kövér gyöngyökben sorakozott az orra alá. Meg a keze remegett finoman.

— Szervusz, Jani! Hogy vagy? — próbálta Béla a fesztelenséget, de bizony az ő hangjából is kirezgott a hevesen kalapáló szíve. Úgy érezte magát, mint a kezdő hadvezér első csatája előtt. Most dől el, hogy szívük örökre egybefonódik-e, vagy úgy eltaszítják egymást, hogy sohase találkozhatnak többé. Tán még az örökkévalóságban sem . . .

— Jól . . . — mormogott Jani, aztán mérőn maga elé nézett, sokáig babrálta a paplant.

A csönd mindig súlyosabb lett. Béla már épen meg akart szólalni, hogy valamikép át-hidalja ezt a köztük tátongó szakadékot, mikor Jani csöndesen, félénken, szégyenkezve hozzátette:

— Neked köszönhetem . . .

— Nekem? Nekem semmit sem, Janikám, — buzgott fel Bélából a szó az öröm mélyföldi melegével — mindent Istennek és az igazgató úrnak.

— Ne beszélj, — vágott közbe Jani a maga pokróc modorában, — megmondták nekem, hogy kidobtak a raktárajtóba és régen alulról szagolnám az ibolyát, ha te nem szaladgálsz és erőszakoskodsz az orvosoknál. Én meg . . .

Itt elcsuklott a hangja és megeredt a könnye, mint a záporosó.

Béla melléje ült, átkarolta vállát s úgy magyarázta neki:

— Ugyan, ne túlozz, ne túlozz, Janikám!

Mindenkinek kötelessége orvost hívni, ha valaki rosszul lesz. Bárki lett volna a helyemben, ugyanezt teszi. Különben is ki szaladhatott volna más? Nem én voltam a legfiatalabb? Ebből csak nem csinálsz parádét?

— Nem az! — legyintett Jani indulatosan. — De én ki akartalak dobálni a konzumból...

— Tudom, — nézett rá Béla csendesen — s annak magam voltam az oka.

— Te? — meresztette rá Jani két nedves szemét.

— Igen, én. Mert mi vitt téged erre a lépésre? A gyűlölet és irigység egy olyan emberrel szemben, aki más, magasabb világban él, mint te. Gőgösen fenn hordja az orrát, nem áll szóba veled, elnéz a fejed felett és önzően élvez mindannak az előnyét, amit a több iskolája rárakott. Ki az oka annak, hogy benned az irigység s nyomán a gyűlölet feltámadt? *Csak én, egyedül csak én.* Mert hiszen történhetett volna ez úgy is, hogy mindjárt az első pillanatban összebarátkozunk, jót-rosszat kitarunk

egymás előtt. Te ideadod az üzlet, a szakma csinja-binja körül szerzett bő tapasztalataidat, én segítek neked mindazzal, amit az iskolázottság nyujthat s kéz a kézben törekszünk előre, felfelé. De én *élveztem* azt, hogy fiatalabb inas létemre föléd kerekedtem, eléd rugtattam olyan előnyökkel, amelyek hiányáról te igazán nem tehetsz. Tudod, hol döbbsentem rá erre először? Mikor kirohantál a főnöki irodából leszegett fejjel s könyököddel dühösen elhárítottál az az utadból. Ott egyszerre megértettem, hogy juthatott ennyire a dolog. S hidd el, talán sohse ébredek rá erre, ha nincs ez az eset. Jártam volna én is kasztjába bezárkózott, gőgös, önző szívvel, mint a legtöbb tanult ember s tapostam volna én is minden lépésemmel, minden mozdulatommal egy alacsonyabban álló testvérem szívéen, önérzetén. *Pedig átkozott az a tanultság, amelyik csak szétszakítja az embereket s a gyűlölet mérgezett légkörét vonja köréjük!*

— Érdekes . . . — tűnődött Jani maga elé bámulva. — Te honnan tudod ezt? Tényleg így

volt valahogy. De én meg nem tudtam volna mondani, hogy tettem azt a . . .

— Nemrégén még én se. De mióta a gimnáziumból kimaradtam, új iskolába jártam. Ebbe ni! — vette elő Béla a kis Újtestámentumját. — Ebből megismertem a saját szívemet, s azóta olvasni tudok minden emberi szívben. Várj, elmondom neked, hogy kerültem ebbe az iskolába. Azon a lucskos őszi napon volt, mikor először mentem be a konzumba. Tudod, én azt hittem, hogy tisztviselőnek vettek fel az irodába . . .

* * *

Dél jól elmúlt, mire Koronghy igazgató ráérkezett, hogy benyisson a különszobába. Két kipirult arcú, csillogó szemű fiút talált ott, amint valami szívet repesztő boldogsággal hajoltak a kis Újtestámentum fölé. Felszabadulás, megbékélés, egymásratalálás, új, csodálatos életlehetőségek örömtüzei égtek szemükben, arcukon.

Dr. Koronghy mosolygott. Nem volt hiába az az imádkozva töltött félóra a Bélának adott

engedély után. Az operáció sikerült s a beteg él. Által ment a halálból az életbe. Most már másodszor, lélekben is . . .

Dr. Koronghy odaült melléjük s most már hárman hajoltak az Élet Forrása fölé.

VIII.

Jani két nap múlva vígan haza mehetett volna, hisz az alkoholmérgezésnek még a nyomát is kikúrálták belőle, de Koronghy igazgató nem engedte el.

— A lelki kúrát még nem fejeztük be, — mondta Bélának. — Ha az új palántát idő előtt kiszedjük a melegágyból és kiültetjük a szabadba, rámehet az egész palánta. Hadd erősödjék meg egy kicsit. Te ott csíráztál ki az út szélén, a csalánok között. Ha megéltél, akkor most már nem kell féltенünk. De Janinál nem kis ügy lesz az „átültetés“.

Így aztán maradt Jani a „melegágyban“ majd egy hétig. Dr. Koronghy meg Béla tömték „lelki táplálékkal“. Kapott ajándékba szép kis Újtestamentumot, meg sok más olvasnivalót. Majd minden idejüket nála töltötték mindket-

ten. Beszélgettek, meghánytak-vetettek minden kételyt, ami csak felmerült Janiban. S vele könnyen is lehetett boldogulni, mert nem volt képmutató fajta. Ami a szívéen, az a száján. Kimondta, amit gondolt, olyan vastagon, borzasan, cicoma nélkül, ahogy jött. De csupán macacsságból nem ragaszkodott semmihez. Átütő erejű, értelmes érvekkel nem vívott „catalaunumi csatát“, mint igen sok vitatkozó. Catalaunumról, Attila és Aetius csatájáról ugyanis azt beszéli a monda, hogy még a holtak is tovább harcoltak a levegőben. Hát igen sok vitatkozónak régen „holtak“ már az érvei, de azért még órák hosszat képes hadakozni a „levegőben“.

A „melegági“ szép napok is lejártak azonban s Janit a következő vasárnap délután elbocsátották a kórházból.

Dr. Koronghy és Béla nem árulták el neki, milyen aggódó imádsággal kísérik első lépéseit az új életben. Egyelőre még nem csalódtak benne. Szépen elbúcsúzott mindenkitől és az ápolónőtől a fürdőslegényig mindenkinek megköszönte szívességét, aki csak tett valami szol-

gálatot körülötte. Hát ez tetszett is a személyzenek. Ritka beteg volt itt, aki valamit megköszönt. Annál több a lármásan, sőt szitkozódva követelődző.

Dr. Koronghynak is szeretett volna Jani valami szépet mondani. Valami olyat, hogy holtan hozta őt be, s általa duplán új életet kapott. S szeretné, hogy a régi maradjon csak holt, ez a mostani pedig egészen más legyen. De ez igen magas gondolat volt Janinak, nem bírt vele megbirkózni. Általában nem volt a gondolatok embere, inkább a tetteké. Összesen odáig jutott hát a magában kiókumlált szép beszéddel:

— Egészen halott voltam . . . — itt aztán megfakadtak a belső vizek forrásai és csukló sírással borult dr. Koronghy kezére.

Koronghy magához ölelte, aztán elmondta helyette, amit gondolt. Megtoldva azzal, hogy ezt az új életet nem tőle, hanem az Úr Jézus Krisztustól kapta s csak addig lesz az övé, amíg Attól el nem szakad. Csak egy legyen hát fontos odaküint: *Krisztusban maradni.*

Egész kis diadalmenettel vonult ki Jani a

kórházból. Béla meg a család volt a díszkíséret. A portás szalutált nekik. És az ablakokból az igazgatótól a fürdőslegényig egész csomó ember integetett utánuk . . .

* * *

A konzum nagy rivalgással fogadta Janit másnap reggel. Béla érte ment és együtt érkeztek az udvari bejárathoz. Az utcán még utoljára megszorította Jani kezét:

— Tehát ne felejtsd, Janikám, hogy *halott* vagy. A halott nem hall semmit, a halottat nem lehet bosszantani. Ha pedig szólsz, Krisztus szóljon belőled!

Az első tűzkeresztséget állotta is Jani vítéül. Mint a golyózapor, röpködtek feléje az ugrató, gúnyos megjegyzések. De Jani csak mosolygott és nem felelt. Az emberek összenéztek. Mi az, már ez is Béla-féle „mosolygós ember“ lett. Savanyú nemtetszés ütközött ki az arcokra. Az embereket nagyon tudja bántani, ha szellemi rakétáik viszonzás híján vakon hullanak a semmibe, ha a kirobbanó nevetés szárnyain nem emelkedhetnek egy centiméterkét.

Rögtön fordítottak hát a módszeren és Jani újdonsült komolyságát kezdték piszkálni:

— Igaz, hogy odabe' csupa szent könyvet abrakoltál?

— Hallom, — kötött belé Horog úr is — hogy a nevedet is megmagyarosítod Bélafia Szent János-ra.

— ... de genere Koronghy ... — vágta rá egy másik.

Jani csak mosolygott. Még mindig mosolygott.

Ekkor azonban saját inastársa, *fiatalabb* inastársa (!), Szakács Józsi merészkedett anynyira, hogy körültapogassa:

— Az üveget hol tartod?

— Miféle üveget? — kérdi Jani csodálkozva.

— Hát a „tütüs“ üveget. Most már biztos csak titokban iszol ...

Erre már kirobbant Janiból az ősi természet s egy vaskos mondás kíséretében úgy vágta oldalba Szakács Józsit, hogy hármat hőmpölydött.

Diadalmas röhej harsant fel:

— Nini, a káromkodó szent! A boxoló Szent János.

Figedy úr megérkezése vetett véget a mulatságnak. A kórusban felcsattanó köszönés alatt csak egy néma pillantást küldött Béla Jani felé. Jani füléig pirult s rögtön mentegetődzni kezdett:

— Egy ilyen nyavalyást mégse engedhetek a fejemre ülni! Máskor mukkanni se mert ott, ahol én is jelen voltam.

— Elfelejtetd, Janikám, hogy *minden* feülről jön. Ez csak az alázatosságod próbája volt. Krisztusban nem első leszünk, hanem utolsók. Nem urak, de mindenkinek szolgái . . .

— De hagyjak magamon egy ilyen piszkos gyanusítást?

— Tudod, milyen kedves alkalom rejtőzött benne a bizonyágtételre? Hol az újtestamentumod? Amikor tapogatott, csak elő kellett volna rántanod: igen, itt az én „tütüs“ üvegem, ebből fogok ezután kortyingatni. Na, nem baj. Arra ez is jó volt, hogy megjegyezd: *mindenben*

kétféle tartalom található: áldás és átok. Tőlünk függ, melyiket vesszük ki belőle. Meg kell tanulnunk az áldásokat meglátni és előragadni!

* * *

Hát az első időben Janival nem is ment minden símán. Heves természete el-elkapta. De mindig elszégyelte magát utóbb és tudott megalázkodni, bocsánatot kérni is. Pl. bocsánatot kért Szakács Józstól is. S mi lett az eredménye? Szakács Józsi is hozzájuk csatlakozott és részt akart venni az ebédidőben tartott csendes bibliaolvasásaikon. Vasárnap délután meg már elvitték Koronghy igazgatóhoz is. Meghívást kaptak ugyanis hozzá egy kis uzsonnával egybekötött bibliatanulmányozásra. S ezt aztán rendszeresítették.

Rövidesen mindenki, még Figedy úr is felfigyelt arra, milyen mások mostanában az inasok. Mindig találhatók, ha keresik őket. Azelőtt sohse voltak láthatáron belül. Az egyik erre lógott, a másik arra bujkált, csak ott nem voltak, ahol szükség lett volna rájuk. Most meg csak úgy ég a munka a kezükben. Mindig újabb

és újabb munkáért jelentkeznek. Beszédmodoruk, magaviseletük is egészen más. Versenyeznek az udvariasságban, szolgálatkészségben. Nem tellett bele egy-két hónap és nyitás előtt az udvari bejáratnál viccelődők csoportja erősen lefogyott. Legtöbben a raktár mögül kerültek elő, ahol üres szappanos ládákon Béla trónolt barátaival, nyitott újtestamentummal a kezében.

— Kész pap ez a gyerek — mondogatták a hallgatók.

— Dejszen, többet ér e', mint öt pap, — tódította az egyik napszámos, — mer' mind élet, amit mond, nem papolás.

A vasárnap délutáni összejövetelek is egyre bővültek dr. Koronghynál. Már szűk volt a legnagyobb szobája is. Hamarosan a kórház alagsorában alakíttatott át összejöveteleti teremmé egy jókora helyiséget. Délelőtt a református káplán tartott ott istentiszteletet a betegeknek. Eddig ez se volt. Volt, mint legtöbb helyen katolikus kápolna, oda terelgettek be az apácák minden beteget. A protestáns betegek

lelki ügyével ki se gondolt. Most ez is megváltozott. Vasárnap délelőtt a káplán, délután dr. Koronghy nyitotta ki az Élet Könyvét az alagsori imateremben.

Délutánonként rövidesen már ez is szűknek kezdett bizonyulni, mert amint híre terjedt az összejövedelekeknek, úgy jöttek az emberek, mint kalácsra a hangyák. Épp a látogatási idő végén kezdődött lent a bibliaóra s így a beteglátogatók legnagyobb része is oda vonult le.

Béla volt dr. Koronghy jobb keze. Ő fogadta az érkezőket, osztotta az éneklapokat, kezdte az éneket, sőt néha ő mondta a kezdő vagy záró imádságot is. Jani, Józsi, meg a többi „élelemtári“ is kipirult arccal boldogan sürgött-forgott, mintha csak pult mögött lennének egy „lelki-élelemtárban“. Dr. Koronghy nevetve mesélte nekik egy alkalommal:

— Tudjátok, hogy köszönt tegnap a kaszinóban a főnökötök? „Jó estét, kolléga úr!“ Hogy-hogy kolléga úr? — kérdem tőle. „Hát úgy, hogy hallom, igazgató úr lett a főnöke a

konzum új osztályának, a „lelki-élelemtárnak“, amelyben legnagyobbbrészt az én alkalmazottaim dolgoznak.“ Nagyot nevettem a tréfán, de aztán visszavágtam neki. Téved, mondom, mégse vagyunk kollégák, mert ő főnök a maga konzumjában, de mi itt mindnyájan *csak inasok* vagyunk a mi nagy főnökünknel, Krisztusnál. És nem is akarunk többek lenni, úgye, Béluskám?

*

Egy szép május eleji napon ragyogó arccal fogadták Bélát odahaza s lelkendezve mesélték a nagy ujságot: Az üzemi igazgató behívatta a papáját s közölte vele, hogy beosztják a bányaszivattyúk mellé motorkezelőnek. Itt kétszerannyi fizetése lesz, mint eddig, viszont tízszer könnyebb, noha felelősségteljesebb munkája. De csak egy feltétellel, ha azt a fiát, amelyik most a konzumban inaskodik, tovább járattja a gimnáziumba. Tandíjra, vonatköltségre majd segélyt is adnak, csak adjon be egy kérvényt az igazgatósághoz.

Béla szinte megszedült az örömtől. Első pillanatban gondolta, kinek a keze van emögött.

Dr. Koronghy azonban elhárított magától minden köszönetet.

— Rosszul vélted ezt, Béla fiam. Hát az Úr maga nem tud tenni érted semmit. Én egy szóval se kértem az üzemi igazgató úrtól semmit. Éppen csak meséltem neki rólad a kaszinóban, mert kételkedett benne, hogy Isten igéje minden emberi ráhatás nélkül is képes egy embert újjáformálni. A többit aztán, úgy látzik, maga Isten végezte el a szívében. Mindenesetre örülök neki, hogy ismét eszköznek használt fel sorsod fordulásánál. De elsősorban az Úrnak légy hálás. Látod: *Gyönyörködjél az Úrban és megadja néked szíved kéréseit.* (37. Zsoltár 4.)

— Pedig én már egészen lemondtam arról, hogy valaha visszaülhessek az iskolapadba!

— De Isten nem mondott le. *Vargabetűt* kanyarított életedbe, hogy elvégezhesse benned és általad, amit akart. S mikor elvégezte, visszavisz újra a diákélet egyenes és szűk vonalközébe, mert még számos nagy és szent gondolata van számodra, amire fel akar készíteni.

Menj hát örömmel és légy hűséges mindahhoz,
amit ebben a vargabetűben kaptál!

*

Béla tehát kilépett a konzumból, mert most már teljes erővel neki akart gyűrkőzni a tanulásnak. Szeptemberben szeretett volna magánvizsgát tenni hetedikből. Ha ez sikerül, még évet sem vesztett. A vargabetűhöz akkor nem fűződnek semmi veszteség, csak nyereség és áldás.

Búcsúzaskor mindenkinek volt hozzá egy jó szava, örömteli mosolya. Sokak szemében még könny is csillogott, mikor kezét szorítottak vele. S ezek közé tartozott a ridegnek, érzéketlennek és kegyetlennek ismert Figedy úr is. A kiszolgáló lányok nagy csokor virágot kerítettek elő hamarosan. Egy-két percre megállt a munka s vevők, kiszolgálók úgy csoportosultak a búcsúzó inasfiú köré, mintha legalább is a welszi hercegtől köszönnének el, aki megtisztelte őket látogatásával.

Jani az udvari kapuig kísérte s ott egy-

szerre nem bírta tovább, zokogva borult Béla nyakába.

— Elmész... és én... itt maradok...

Ennyi volt az egész, amit szíve hasogató fájdalmából értelmes beszédre tudott váltani.

— Külsőleg, testileg elmegyek tőled, Janikám — vigasztalta Béla. — De szívemmel, lelkemmel örökre itt maradok veled és minden kétkézmunkás dolgozó emberrel. *Testvérek vagyunk, ne félj! S éppen azért kell elmennem, mert sokan ülnek ott az iskolapadokban, meg később az íróasztalok mögött, akik nem tudják, hogy a piszkos munkaruhájú dolgozó ember édes testvérük. Meg kell fognom a kezüket és visszavezetni hozzátok. Ne félj, Janikám, találkozunk mi még! Sírni fogunk akkor is, de az örömtől... Szervusz.*

Megölelte, megsókolta, aztán ment szilárdan, vissza se nézve. Szeme a jövő csataterét, a sok száz és ezer iskolapadot kémlelte, ahol szintén győznie kell Krisztusnak és megszületnie a nemzetet átfogó, eggyé olvasztó testvéri szeretetnek...

Jani sokáig nézett utána s egy gondolat küszöbéig se érő sóhajjal fordult vissza a pult felé:

— Bárcsak visszaérteztél volna már!...

— VÉGE. —

